

A bírói határozat végrehajthatósága, a határozat jogerősítő záradékkal való ellátása

Szerző: Kardos Sándor- Háger Tamás

Kardos Sándor[1] – Háger Tamás[2]: A bírói határozat végrehajthatósága, a határozat jogerősítő záradékkal való ellátása

Az ítélezésben, illetve ezzel szorosan összefüggően a bírósági ügykezelésben, ügyvitelben, irat-kezelésben az országban, de a régióban is eltérő gyakorlat tapasztalható a tekintetben, hogy a bíróság milyen jellegű határozatokat lát el jogerősítő záradékkal. A büntetőeljárás törvény alapján egyértelmű és kötelező, hogy az ügydöntő határozatot jogerősítő záradékkal kell ellátni.

Nem egységes azonban abban a gyakorlat, hogy az ügydöntőnek nem minősülő, fellebbezésre tekintet nélkül azonnal végrehajtható, vagy halasztó hatályú fellebbezéssel támadható végzéseket kell-e jogerősíteni, illetve erre egyáltalán van-e eljárásjogi, vagy ügyviteli felhatalmazás, különös tekintettel a vádemelés után az előzetes letartóztatás elrendelése, fenntartása tárgyában hozott végzésekre.

Fentiek előrebecsátása után az alábbi megállapítások tehetők.

Az elsődleges és nyilvánvalóan kötelező jogforrás az 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban Be.) XXX. Fejezetének I. címe a határozatok végrehajthatóságáról.

A Be.588.§-a szabályozza az ítélet és ügydöntő határozatok végrehajthatóságát a következő normaszöveggel.

Az ítélet végrehajthatósága[3]

588. § (1) Az ítélet a jogerőre emelkedése után hajtható végre.

(2) Az elsőfokú bíróság ítélete azon a napon emelkedik jogerőre, amelyen

- a) azt kihirdették, feltéve, hogy ellene e törvény a fellebbezést kizárja,
- b) a fellebbezésre jogosultak úgy nyilatkoztak, hogy nem kívánnak fellebbezni, illetőleg a fellebbezést visszavonták,
- c) a fellebbezési határidő fellebbezés bejelentése nélkül telt el,
- d) a másodfokú bíróság a fellebbezést elutasította, vagy az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, feltéve, hogy harmadfokú bírósági eljárásnak nincs helye.

(3) A másodfokú bíróság ítélete azon a napon emelkedik jogerőre, amelyen

a) azt meghozták, feltéve, hogy ellene a törvény a fellebbezést kizárja,

b) a fellebbezésre jogosultak úgy nyilatkoztak, hogy nem kívánnak fellebbezni, illetőleg a fellebbezést visszavonták,

c) a fellebbezésre nyitva álló határidő fellebbezés bejelentése nélkül telt el,

d) a harmadfokú bíróság a fellebbezést elutasította, vagy a másodfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

(4) A harmadfokú bíróság ítélete azon a napon emelkedik jogerőre, amelyen azt meghozták.

(5) Az ügydöntő határozat jogerőre emelkedése után a jogerőt és a határozat végrehajthatóságát a tanács elnöke a határozat eredeti példányára vezetett záradékkal tanúsítja, amelyben feltünteti mind a jogerő, mind a végrehajthatóság napját.

(6) A határozat részleges jogerőre emelkedése esetén a záradékban fel kell tüntetni azt a napot, amelyen a határozat részlegesen jogerőre emelkedett, valamint azt, hogy az mely részében lett jogerős, és mely rendelkezése hajtható végre.

(7) A jogerő és a végrehajthatóság megállapításáról szükség esetén a vádlottat és a védőt értesíteni kell.

A fentiek szerint az 588.§ (1) bekezdése megállapítja, hogy az ítélet a jogerőre emelkedése után hajtható végre. A (2) –(4) bekezdések pedig azt rögzítik, hogy az elsőfokú, a másodfokú és a harmadfokú ügydöntő határozat mely időpontban, milyen eljárásjogi feltételek mellett emelkedik jogerőre.

Az (5) bekezdés kimondja, hogy az ügydöntő határozat jogerőre emelkedése után a jogerőt és a határozat végrehajthatóságát a tanács elnöke a határozat eredeti példányára vezetett záradékkal tanúsítja, melyben feltüntetni mind a jogerő, mind a végrehajthatóság napját.

Az idézett törvényi rendelkezésekből tehát kitűnik, hogy az ügydöntő határozatot jogerőre emelkedése esetén a végrehajthatóságot tanúsító jogerősítő záradékkal kell ellátni. A Btk. kommentároiban és a törvényhez fűzött miniszteri indoklásban írtakra is tekintettel megítélésünk szerint a jogerősítés alapvető indoka és célja a határozat végrehajthatóságának megállapítása, mely eljárásjogi aktus a Be. rendelkezései szerint az ügydöntő határozathoz, mint például az ítélethez vagy eljárást megszüntető végzéshez kötődik. Itt térünk ki rá, hogy a hatályon kívül helyező végzés sem ügydöntő határozat, ezért az előzetes letartóztatásról szóló rendelkezés nélkül, de a később kifejtettek alapján az előzetes letartóztatásra vonatkozó rendelkezés mellett sem látható el jogerősítő záradékkal, mint ahogyan a perújítási indítvány elutasításáról szóló végzés sem.

Eltérő szabályozás érvényesül a végzés végrehajthatósága tekintetében, nem értve ide a büntetés-végrehajtási bíró által hozott és halasztó hatályú fellebbezéssel támadható határozatokat, melyeket szintén jogerősíteni kell.

A végzés végrehajthatósága[\[4\]](#)

589. § (1) A végzés végrehajthatóságára a 347. § (3) bekezdése^[5] irányadó.

(2) Ha a tárgyaláson kívül hozott végzés esetén tárgyalás tartására irányuló kérelemnek van helye, a végzés azon a napon válik végrehajthatóvá, amikor a kérelemre nyitva álló határidő anélkül telt el, hogy a jogosultak tárgyalás tartását kérték volna, illetőleg a tárgyalás tartását kérő a kérelmét visszavonta, vagy a tárgyaláson nem jelent meg. Ez irányadó az 549. § (2) bekezdése esetében a tárgyalás mellőzésével hozott végzésnek azokra a rendelkezéseire is, amelyek miatt tárgyalás tartását nem kérték.

Álláspontunk szerint az eljárásjogi törvény értelmében kizárólag az ügydöntő határozatot kell jogerősítő záradékkal ellátni. Sem a Be., sem az ügyviteli szabályok /BÜSZ. és az iratkezelésről szóló OIT szabályzat/, sem más norma nem írja elő, hogy az általános szabályok szerint fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható végzést jogerősítő záradékkal kellene ellátni. A jogerősítés megállapítása a perjogi törvény szerint egyértelműen a végrehajthatóság megállapításához kapcsolódik. Ha a jogerő nem feltétele a végrehajthatóságnak, úgy megítélésünk szerint a jogerő megállapítására sem kerülhet sor záradékkilag, már csak azon okból sem, mert a végrehajthatóságnak nem feltétele a jogerő, és pusztán a jogerő megállapításának a végrehajthatóság megjelölése nélkül a Be. szövege szerint nincs is helye.

A törvény ugyan nem mondja ki egyértelműen, de a kommentár utal rá, és a gyakorlatban kialakult, hogy a halasztó hatályú fellebbezések lehetősége esetén a bíróság jogerősítő és végrehajthatósági záradékkal látja el a végzést a jogerőre emelkedés esetén. Ennek oka pedig az, hogy a jogerő teremti meg a végrehajthatóságot. Már utaltunk rá, de itt is le kell szögezni, hogy a záradékolás eljárásjogi aktusában a jogerő és végrehajthatóság szerves egységet képez. Külön jogerősítésnek ezért azonnal végrehajtható végzés esetén nincs eljárásjogi és ügyviteli alapja.

Összegezve, véleményünk szerint az ítéleten és más ügydöntő végzéseken kívül azon végzéseket kell jogerősíteni, melyek végrehajthatósági záradékkal is elláthatók, tehát ahol a törvény garanciális okokból halasztó hatályú fellebbezést engedélyez. Nem látunk ezért lehetőséget az azonnal végrehajtható, előzetes letartóztatással kapcsolatos elsőfokú, illetve másodfokú végzések jogerősítésére, mert egyrészt nincs a végrehajthatóság megállapítására jogszabályi alap, másfelől a Be. és a végrehajtást érintő háttérnormák önmagában a nem anyagi jellegű jogerőhöz nem fűznek olyan joghatást, mely a záradékolást indokolná.

Tudomásunk szerint felmerült olyan álláspont is, hogy az előzetes letartóztatásról szóló 203. számú értesítő a bíróság jogerős határozata alapján állítható ki. A 9/2002.(IV.9.) IM rendelet 135.§ (2) bekezdése ezzel szemben egyértelműen megállapítja, hogy a bíróság a terhelt előzetes letartóztatásának elrendeléséről, fenntartásáról, vagy megszüntetéséről szóló határozata meghozatalával egyidejűleg értesítőlapot (203.sz. értesítés) állít ki, tekintet nélkül arra, hogy határozata jogerőre emelkedett-e. A normaszöveg az alábbi:

135. § (1) A bíróság a terhelt előzetes letartóztatásának elrendeléséről, fenntartásáról vagy megszüntetéséről szóló határozata meghozatalával egyidejűleg értesítőlapot állít ki, tekintet nélkül arra, hogy határozata jogerőre emelkedett-e. Ha a bíróság óvadék megállapítása mellett - az óvadék letétele esetén - szüntette meg az előzetes letartóztatást, az értesítőlapot csak az óvadék befizetésének igazolását követően állítja ki.

Kétségtelen, hogy megtévesztő és félreérthető a rendelet 2.§ (2) bekezdése, mely a bíróság jogerős határozatát említi, de ott a személyi szabadság elvonásával vagy korlátozásával járó büntetést, intézkedést, illetőleg kényszerintézkedést és azok megszüntetését jelöli meg és szól az értesítőlap haladéktalan kiállításáról és továbbításáról, ha az érintett a határozat meghozatalakor nincs jelen. A rendelet 2.§-a pontosan az alábbiak szerint szól.

2. § (1) A határozat végrehajtásáról gondoskodó bíróság a határozat jogerőre emelkedésekor haladéktalanul, - eltérő rendelkezés hiányában - legkésőbb három munkanapon belül minden érintettre nézve külön kiállítja a végrehajtás alapjául szolgáló értesítőlapot, és a kezelőiroda vezetőjének adja le, aki azt haladéktalanul megküldi a végrehajtásra hivatott szervnek.

(2) Ha a bíróság jogerős határozatával személyi szabadság elvonásával vagy korlátozásával járó büntetést, intézkedést, illetőleg kényszerintézkedést szüntet meg - és az érintett a határozat meghozatalakor nincs jelen - az értesítőlapot haladéktalanul ki kell állítani, és a kezelőirodának le kell adni. A kezelőiroda vezetője a végrehajtást fogantatosító szervet az értesítőlap telefaxon való megküldésével és rövid úton történő megerősítésével haladéktalanul értesíti.

(3) Az értesítőlap pontos és haladéktalan kiállításáért a tanács elnöke, illetőleg az egyesbíró (a továbbiakban együtt: a tanács elnöke) felelős. Az értesítőlapot a tanács elnöke vagy a bírósági ügyintéző írja alá, és a bíróság bélyegzőjével látja el. A bírósági ügyintéző az értesítőlapra bírói rendelvényt nem vezethet. Az iratboríték belső oldalán az igazságügyi alkalmazott feljegyzi, hogy melyik terheltről, milyen értesítőlapot állítottak ki. Az értesítőlapok átvételét a kezelőiroda vezetője a feljegyzés mellett, az aláírásával és az átvétel időpontjának megjelölésével igazolja.

E jogszabályi rendelkezés, bár nem értelmezhető egyértelműen és könnyen, de semmiképp sem hatálytalanítja azt a rendelkezést, mármint a 135.§ (2) bekezdését, hogy a bíróságnak jogerőtől függetlenül nyomban ki kell állítani határozata meghozatalakor a 203-as értesítést. A fogva tartás törvényességét veszélyeztetné az ezzel ellentétes álláspont, hiszen ha pl. vádemelést követően a tárgyalás előkészítésekor a bíróság nem állítaná ki a fenntartásról a 203-as értesítőt nyomban határozata meghozatalakor, fennállna a veszély, hogy fellebbezés esetén a jogerős elbírálásig a korábbi hosszabbítás lejárna, jogerő hiányában pedig új rendelvényt nem kapna a bv. intézet, így szabadítani kellene a terheltet.

A rendelet 142.§ (3) (4) bekezdése szabályozza az előzetes letartóztatás időszakos felülvizsgálata kapcsán a másodfokú és harmadfokú bíróság feladatait, megállapítva, hogy a felülvizsgálat során hozott határozatról értesítőlapot kell kiállítani és a bv. intézetnek megküldeni. Ez is a 203-as értesítés megküldését jelenti és a rendelet ugyan nem mondja ki, de álláspontunk szerint a 135.§ (2) bekezdésével is összhangban, függetlenül a jogerőtől. A jogszabályhely ugyanis nem utal rá, hogy jogerős határozat alapján kellene az értesítést kiállítani.

Tehát a határozat végrehajtását szabályozó normák alapján sem vezethető le a jogerősítő, főként nem a végrehajthatósági záradék alkalmazása az előzetes letartóztatás fenntartásáról szóló végzéseken, irányadó ez az első fokú és másodfokú végzésre is.

A 142.§ szövege:

142. § (1) Ha az előzetes letartóztatás tartama a vádirat benyújtása után az elrendeléstől vagy a fenntartástól számítva egy évet meghalad, a bíróság a határidő lejárta előtt egy hónappal az ügy iratait az előzetes letartóztatás indokoltságának felülvizsgálata végett a másodfokú bíróságnak küldi meg. [Be. 132. § (1) bek. b) pont]

(2) Ha az iratok megküldése a büntetőeljárás befejezését jelentősen késleltetné, csak az előzetes letartóztatás felülvizsgálathoz szükséges iratokat vagy ezek másolatát kell megküldeni.

(3) A másodfokú bíróság az előzetes letartóztatás felülvizsgálata alapján hozott határozatról értesítőlapot állít ki, amelyet a bv. intézetnek küld meg.

(4) Ha az előzetes letartóztatás felülvizsgálata a harmadfokú bíróság feladata [Be. 132. § (2) bekezdés], a bíróság a (3) bekezdés szerint jár el.

Áttekintettük az ügyviteli normákat is. Sem a 14/2002. (VIII.1.) IM rendelet a bírósági ügyvitel szabályairól (BÜSZ), sem az iratkezelésről szóló 4/2002. OIT szabályzat nem tartalmaz előírást arra, hogy az azonnal végrehajtható végzéseket jogerősítő záradékkal kellene ellátni akár első, akár másodfokon.

A nem ügydöntő és azonnal végrehajtható végzések jogerősítő záradékkal ellátása, értelemszerűen a végrehajthatóság tanúsítása nélkül szokásjogi alapokon alakulhatott ki, de arra sem törvényi, sem ügyviteli előírás sincs.

Végezetül ki kell emelni, hogy a Legfelsőbb Bíróság az eljárási törvénnyel összhangban csak az ügydöntő határozatait látja el jogerősítő és a végrehajthatóságot tanúsító záradékkal.

Ilyen gyakorlat folyik ismereteink szerint a régió területén a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróságon és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróságon is. A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság gyakorlata ezzel ellentétes és az ítélőtábla tanácsai sem egységesen ítélik meg a kérdést.

Kétségtelen, hogy a Legfelsőbb Bíróság ügyvitelére külön szabályozás érvényesül, nevezetesen az 1/1994.Lfb. utasítás, melynek 15.§ (1) bekezdése kimondja, hogy a büntetőügyben meghozott ügydöntő határozat jogerőre emelkedése után a jogerőt és a határozat végrehajthatóságát olyan záradékkal kell ellátni, amely feltünteti mind a jogerő, mind a végrehajthatóság napját. E rendelkezés a Be.588.§ (5) bekezdésének felel meg. Az ítélőtáblára és megyei bíróságokra, illetve helyi bíróságokra nyilvánvalóan a BÜSZ irányadó, de megítélésünk szerint álláspontunk helyességét jelzi a Legfelsőbb Bíróság ügyviteli szabályzata is, miszerint a büntetőügyben az ügydöntő határozatot kell jogerősítő és végrehajthatóságot tanúsító záradékkal ellátni. Ezen okból nem jogerősíti ezért a Legfelsőbb Bíróság a kényszerintézkedések, illetve perújítás megengedhetősége tárgyában hozott másodfokú végzéseit.

A Legfelsőbb Bíróság gyakorlatára példák, elsőként az előzetes letartóztatással kapcsolatos határozatok, melyekre nem vezettek jogerősítő záradékot: Bkf.II.35/2011., Bkf.I.85/2010/2., Bkf.II.36/2010/2. számú határozat, mely utóbbi a Debreceni Ítélőtábla Bel.II.719/2009/2. számú végzését hagyta helyben.

A perújítás megengedhetősége során hozott másodfokú határozatok: Bkf.III.87/2010/2. és a Bkf.III.89/2010/2.sz. határozat, mely ügyben dr. Kónya István kollégiumvezető volt a tanács elnöke.

Fővárosi Ítéltábla, előzetes letartóztatási ügyek: Bkf.5.10.040/2010/3., Bkf.5.10.122/2010/3., Bkf.2.10.042/2006/3., Bkf.1.10.186/2009/3. Egyik másodfokú határozatra sem vezettek jogerősítő záradékot.

Debreceni Ítéltábla: a gyakorlat ítéltáblánkon sem egységes. A Bf.II. tanács, a Legfelsőbb Bíróság eljárásával egyezően sem a perújítás megengedhetősége során hozott, az indítványt elutasító, sem az előzetes letartóztatással kapcsolatos végzéseit nem látja el a már kifejtett okok miatt jogerősítő záradékkal.

A Bf.III. számú tanács az előzetes letartóztatási és a perújítási indítványt elutasító végzéseit is jogerősíti.

A Bf.I. tanács az előzetes letartóztatással kapcsolatos, másodfokon hozott végzéseit nem, de a perújítási indítványt elutasító határozatokat ellátja jogerősítő záradékkal.

Szegedi Ítéltábla: Az előzetes letartóztatással kapcsolatos másodfokú végzéseit rendszerint jogerősíti (Bkf.I.2/2004/1., Bkf.I.51/2007/2., Bkf.II.291/2006/2.), de az Legfelsőbb Bírósági adatbázisban fellelhető olyan határozat is, melyet nem: Bkf.II.287/2006/2.) . A gyakorlat tehát e táblán sem teljesen egységes annak ellenére, hogy 2005.2. szám alatt kollégiumi véleményt hoztak, hogy a Be.588.§-ában írt, a határozatok jogerősítő záradékkal történő ellátására vonatkozó szabályokat nemcsak az ügydöntő, hanem valamennyi határozatra alkalmazni kell. E véleményhez azonban indokolást nem fűztek, még utalás szintjén sem, ezért az álláspont helyességét meggyőző indok nem támasztja alá.

A perújítási határozatokat jogerősítik (Bkf.I.17/2007/2., Bkf.I.10/2004/4.)

Győri Ítéltábla: e tábla ítélezési gyakorlatából peres ügyben hozott hatályon kívül helyező végzés állt rendelkezésre, melyet az általános gyakorlat szerint jogerősítő záradékkal nem láttak el (Bf.I.47/2005/3.).

Összegezve tehát megállapítható, hogy a Legfelsőbb Bíróság, a Fővárosi Ítéltábla és a Debreceni Ítéltábla Bf.I. és Bf.II. tanácsa az előzetes letartóztatással kapcsolatos, másodfokon hozott végzéseit jogerősítő záradékkal nem látja el.

Az előzetes letartóztatás időszakos felülvizsgálata tárgyában hozott, a Bel. számon iktatott első fokú végzéseket felülbíráló másodfokú végzést a Legfelsőbb Bíróság nem jogerősíti, ekként jár el a Debreceni Ítéltábla Bf.II. tanácsa is.

A Szegedi Ítéltábla, a Debreceni Ítéltábla Bf.III. tanácsa, a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság másodfokú tanácsai a másodfokon hozott, előzetes letartóztatással kapcsolatos végzéseit jogerősíti.

A perújítás megengedhetősége során hozott, az indítvány elutasítását helybenhagyó másodfokú végzéseit a Legfelsőbb Bíróság nem jogerősíti. Hasonlóan jár el a Debreceni Ítéltábla Bf.II. tanácsa., valamint a Fővárosi Ítéltábla is (pl. Fővárosi Ítéltábla Bkf.2.10.018/2010/3., Bkf.5.10.035/2010/4.)

A Debreceni Ítéltábla Bf.I. és Bf.III. tanácsa ugyanakkor jogerősítő záradékot vezet a másodfokú perújítási határozatra, miként a Szegedi Ítéltábla tanácsai is.

Mivel a gyakorlat eltérő, indokolt a fenti szakmai kérdés megvitatása az egységes perjogi és ügyviteli gyakorlat kialakítása érdekében.

Melléklet

(Jogforrások, jogirodalom)

1. 1998. évi XIX. törvény (Be.) 347.§ (3) bekezdése, 588-589.§
2. A Be. vonatkozó rendelkezéseihez fűzött miniszteri indokolás
3. Be. Kommentárok
4. 9/2002. (IV.9.) IM rendelet
5. 14/2002.(VIII.21.) IM rendelet (BÜSZ.)
6. 4/2002.OIT szabályzat a bíróságok egységes iratkezeléséről
7. 1/1994.LfB. utasítás (Legfelsőbb Bíróság Ügyviteli Szabályai)

Az ítélet végrehajthatósága^[6]

588. § (1) Az ítélet a jogerőre emelkedése után hajtható végre.

(2) Az elsőfokú bíróság ítélete azon a napon emelkedik jogerőre, amelyen

a) azt kihirdették, feltéve, hogy ellene e törvény a fellebbezést kizárja,

b) a fellebbezésre jogosultak úgy nyilatkoztak, hogy nem kívánnak fellebbezni, illetőleg a fellebbezést visszavonták,

c) a fellebbezési határidő fellebbezés bejelentése nélkül telt el,

d) a másodfokú bíróság a fellebbezést elutasította, vagy az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, feltéve, hogy harmadfokú bírósági eljárásnak nincs helye.

(3) A másodfokú bíróság ítélete azon a napon emelkedik jogerőre, amelyen

a) azt meghozták, feltéve, hogy ellene a törvény a fellebbezést kizárja,

b) a fellebbezésre jogosultak úgy nyilatkoztak, hogy nem kívánnak fellebbezni, illetőleg a fellebbezést visszavonták,

c) a fellebbezésre nyitva álló határidő fellebbezés bejelentése nélkül telt el,

d) a harmadfokú bíróság a fellebbezést elutasította, vagy a másodfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

(4) A harmadfokú bíróság ítélete azon a napon emelkedik jogerőre, amelyen azt meghozták.

(5) Az ügydöntő határozat jogerőre emelkedése után a jogerőt és a határozat végrehajthatóságát a tanács elnöke a határozat eredeti példányára vezetett záradékkal tanúsítja, amelyben feltünteti mind a jogerő, mind a végrehajthatóság napját.

(6) A határozat részleges jogerőre emelkedése esetén a záradékban fel kell tüntetni azt a napot, amelyen a határozat részlegesen jogerőre emelkedett, valamint azt, hogy az mely részében lett jogerős, és mely rendelkezése hajtható végre.

(7) A jogerő és a végrehajthatóság megállapításáról szükség esetén a vádlottat és a védőt értesíteni kell.

Az ítélet végrehajthatósága a Complex CD Jogtárban közzétett kommentárjában

EBH2008. 1855. A büntetés végrehajtásának kizártságát megállapító végzésnek nincs alaki és anyagi jogereje, ezért utóbb felmerült új tények esetén a bíróság e határozatát - indítványra vagy hivatalból eljárva - megváltoztathatja (1978. évi IV. törvény 66. §; 1998. évi XIX. törvény 347. §, 437. §, 588. §).

A büntetőeljárás-jogi törvényünk a bíróság feladatává teszi a büntetőeljárást jogerősen befejező határozatok végrehajtását, ami által a büntetőeljárás célja, a határozatok tartalma érvényre jut. Ennek jogszabályi kereteit a XXIX. Fejezet adja meg.

Csak jogerőre emelkedett ítélet hajtható végre. Nincs tehát jogszabályi lehetőség az előzetes végrehajthatóságra.

Az ítélet jogerőre emelkedése megállapításának akkor van helye, ha kihirdették, és a törvény fellebbezési jogosultságot nem enged; ha valamennyi fellebbezésre jogosult bejelentette, hogy nem kíván élni e jogosultságával; illetve a fellebbezését visszavonta, továbbá, ha a fellebbezésre nyitva álló határidő anélkül telik el, hogy bármelyik fellebbezésre jogosult fellebbezését bejelentette volna; végül, amikor a másodfokú bíróság az első fokú ítéletet helybenhagyta, vagy a fellebbezést elutasította, feltéve, hogy nincs helye harmadfokú bírósági eljárásnak. A (3) bekezdés a másodfokú bíróság ítéletének jogerőre emelkedését az első fokú bíróság ítéletének jogerőre emelkedéséhez hasonlóan szabályozza, azzal, hogy a másodfokú bíróság ítélete - többek között - akkor emelkedik jogerőre, ha a harmadfokú bíróság a fellebbezést elutasította, vagy a másodfokú bíróság ítéletét helyben hagyta.

A (4) bekezdés akként rendelkezik, hogy a harmadfokú bíróság ítéletet azon a napon emelkedik jogerőre, amikor meghozták.

Az ügydöntő határozat jogerőre emelkedése után a határozat jogerejét és végrehajthatóságát az ügyben eljáró tanács elnöke a határozat eredeti példányára vezetett záradékkal tanúsítja, amelyhez a bíróság nincs kötve, a záradék helyességét utóbb maga is módosíthatja.

BH1996. 79. I. Az elsőfokú bíróság felmentő ítélete ellen bejelentett ügyészi fellebbezésnek az ügyész által történt visszavonása nem joghatályos, ha a visszavonó nyilatkozat az iratok felterjesztése után érkezett az elsőfokú bírósághoz; ilyen esetben az elsőfokú bíróság részéről az ítélet jogerejének a megállapítására nem kerülhet sor.

BH1996. 79. II. Az ügyész által a felmentés miatt bejelentett azt a legfőbb ügyészi nyilatkozatot, amely az elsőfokú bíróság felmentő ítéletének minden vonatkozásban való helybenhagyására irányul: tartalmilag az ügyészi fellebbezés visszavonásaként kell értékelni;

ezért a nyilatkozatnak a Legfelsőbb Bírósághoz érkezése időpontjára nézve kell megállapítani az elsőfokú bíróság ítélet jogerőre emelkedésének a napját.

BH1985. 408. Valamely bírósági határozat jogerőssé és végrehajthatóvá nyilvánítása tárgyában hozott záradék helyességét a bíróság utóbb maga is módosíthatja (megváltoztathatja);

az ilyen megállapítás miatt ezért akkor sincs helye törvényességi óvás emelésének, ha az - tévesen - végzés formájában történt.

BH1992. 749. Az a lehetőség, hogy a kézbesítés útján közölt ítélet ellen 8 napon belül van helye fellebbezésnek, nem jelenti azt, hogy a fellebbezésre jogosultnak e határidőn belül bármikor előterjesztett, a határozatot sérelmező kérelmét - függetlenül a korábban tett, azzal ellentétben álló nyilatkozatától - minden esetben joghatályos fellebbezésnek kellene tekinteni; ezért el kell utasítani a bv.-intézetben a büntetését töltő elítélt fellebbezését, ha az összbüntetési ítélet kézhezvétele után úgy nyilatkozik, hogy az ítélet ellen nem kíván fellebbezni, majd utóbb kelt beadványában mégis fellebbezést jelent.

BH1999. 199. A büntetés-végrehajtási bíró által hozott elsőfokú végzés a fellebbezésre jogosultak azon nyilatkozatával, hogy nem kívánnak fellebbezéssel élni, nyomban jogerőre emelkedik. Az elítélt részéről az előbbivel ellentétes - még ugyanazon a meghallgatáson tett - perorvoslati nyilatkozat nem tekinthető joghatályosnak.

BH2001. 59. Ha a terhelt a másodfokú bíróság jogerős határozata ellen fellebbezést jelent be, ennek a törvényben kizárt fellebbezésnek az elutasítása nem az elsőfokú, hanem a másodfokú bíróság hatáskörébe tartozik.

Miniszteri indokolás (Be.):

Az 588. §-hoz

Az (1) bekezdés az ítélet végrehajthatóságának feltételéül annak jogerőre emelkedését kívánja meg; nem jogerős ítélet nem hajtható végre. A büntetőeljárásban nincs helye az ítélet előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítására sem, ez a polgári jogi igényre és a szülői felügyeletre vonatkozó ítéleti rendelkezésre is vonatkozik.

A (2) bekezdés az első fokú, a (3) bekezdés a másodfokú, a (4) bekezdés a harmadfokú bíróság ítéletének jogerőre emelkedését határozza meg. A jogerőre emelkedés napjához fontos jogi következmények kapcsolódnak, ezért jelentős érdek fűződik ahhoz, hogy a törvény állapítsa meg azt az időpontot, amelytől a bírósági határozatot jogerősnek kell tekinteni.

A végzés végrehajthatósága [\[7\]](#)

589. § (1) A végzés végrehajthatóságára a 347. § (3) bekezdése irányadó.

(2) Ha a tárgyaláson kívül hozott végzés esetén tárgyalás tartására irányuló kérelemnek van helye, a végzés azon a napon válik végrehajthatóvá, amikor a kérelemre nyitva álló határidő anélkül telt el, hogy a jogosultak tárgyalás tartását kérték volna, illetőleg a tárgyalás tartását kérő a kérelmét visszavonta, vagy a tárgyaláson nem jelent meg. Ez irányadó az 549. § (2) bekezdése esetében a tárgyalás mellőzésével hozott végzésnek azokra a rendelkezéseire is, amelyek miatt tárgyalás tartását nem kérték.

CD kommentár:

Az ítélettel ellentétben a végzés végrehajthatóságára a Be. 347. § (3) bekezdése az irányadó, vagyis a végzés fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható, a jogerőre emelkedés nem feltétele a végzés végrehajthatóságának. E szabály alól azonban több, garanciális szempontból lényeges kivétel van, melyeket a büntetőeljárás-jogi törvény példálózóan felsorol:

- 161. § (4) bekezdés - rendbírság kiszabása

- 215. § (5) bekezdés - a nyomozási bíró által a személyi szabadságot elvonó, vagy korlátozó kényszerintézkedés megszüntetése miatt bejelentett ügyési fellebbezés - feltéve, hogy a megszüntetést nem az ügyész indítványozta

- 572. § (5) bekezdés - a próbaidőre felfüggesztett büntetés végrehajtását elrendelő végzés elleni fellebbezés

A (2) bekezdés azoknak a tárgyaláson kívül hozott végzéseknek a végrehajthatóságáról rendelkezik, amelyekkel szemben nincs helye fellebbezésnek, azonban az arra jogosultak tárgyalás tartását kérhetik pl.

- 276. § (4) bekezdés - a tárgyalás előkészítése során alkalmazott megrovás

- 548. § (1) - tárgyalás mellőzésével hozott végzés

- 569. § (3) bekezdés - az elkobzásra, vagyoneklobzásra, illetőleg a lefoglalt dologról történő rendelkezésre irányuló eljárás

- 570. § (2) bekezdés - utólagos elkobzásra irányuló eljárás

A XXVI. Fejezetben szabályozott eljárásban az 548. § (3) bekezdése, illetőleg az 549. § (2) bekezdése alapján lehetőség van arra, hogy a bíróság az elkobzásra, a vagyoneklobzásra, polgári jogi igényre, valamint a büntügyi költségre vonatkozó rendelkezés tekintetében határozzon, ha a jogosultak a tárgyalás mellőzésével hozott végzésnek csak ezeket a rendelkezéseit sérelmezték. Ez a részjogerő olyan sajátos esete, amely azt eredményezi, hogy a tárgyalás mellőzésével hozott végzés nem sérelmezett rendelkezései a tárgyalás tartására irányuló kérelem előterjesztésére nyitva álló határidő elteltével végrehajthatóvá válnak.

A miniszteri indokolás (Be.):

Az 589. §-hoz

A törvény - hasonlóan a jelenlegi jogi helyzethez - a végzés végrehajthatóságához fő szabályként nem kívánja meg a jogerőt. Ezért utal vissza az (1) bekezdés a 347. § (2)

bekezdésére, amely kimondja, hogy a végzés fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható, kivéve, ha a fellebbezés a törvény más rendelkezéseire figyelemmel halasztó hatályú.

A törvénynek a végzés végrehathatóságára vonatkozó rendelkezései nem vonatkoznak a büntetőparancs alkalmazásával meghozott végzésre, amelyre az 548. § (4) bekezdése szerint az ítéletre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, tehát az csak a jogerőre emelkedés után hajtható végre. Erre a sajátos határozatra tartalmaz rendelkezést a (2) bekezdés, amikor megállapítja - összhangban az (1) bekezdéssel -, hogy a tárgyalás mellőzésével hozott végzés mikor hajtható végre. A külön szabályozást az indokolja, hogy a tárgyalás mellőzésével hozott végzés ellen nem fellebbezésnek, hanem tárgyalás tartása iránti kérelemnek van helye.

A Be.347.§-al kapcsolatban

A Be. átszerkesztett 347. §-ának rendelkezései közül a (2) bekezdés tartalmaz módosulást a hatályos szabályozásban foglaltakhoz képest. Tekintettel arra, hogy az első fokú bíróság végzései közül nem mind támadható külön fellebbezéssel, és e megállapítás a határozati formát nem igénylő bírói intézkedésekre is vonatkozik, a törvény úgy rendelkezik, hogy ezeket a végzéseket és intézkedéseket az ügydöntő határozat elleni fellebbezésben lehet sérelmezni. Ez a szabályozás nem „utólagos jogorvoslati jogot” konstruál, de megteremti annak lehetőségét, hogy a sérelmezett aktus a másodfokú bíróság tudomására jusson.

BH2007. 220. Az óvadék összegének visszaadásáról való döntés során a bíróság nem mellőzheti a törvényben felsorolt feltételek vizsgálatát. Az ilyen tartalmú határozat ellen fellebbezésnek van helye [1998. évi XIX. törvény 148. § (1) bek. a) pont, 148. § (2)-(4) bek., 347. § (1) bek.; 27/2003. (VII. 2.) IM rendelet 44. §].

BH2007. 80. A katonai büntetés-végrehajtási bíró végzése elleni fellebbezést a megyei bíróság másodfokú tanácsa bírálja el [1998. évi XIX. törvény 347. §; 1979. évi 11. tvr. 6. § (2) és (4) bek.].

BH2005. 425. A másodfokú bíróság végzése ellen fellebbezésnek van helye, ha a törvényben kizárt - a nem jogosulttól származó vagy az elkésett - fellebbezést az elsőfokú bíróság mulasztása miatt a másodfokú eljárásban utasítják el [1998. évi XIX. törvény 341. § (1) bek., 347. § (1) bek., 359. § (1) bek., 383. § (1) bek.].

BH2005. 207. Az elsőfokú bíróság a tárgyalás előkészítése során hozott - a vádlott előzetes letartóztatását fenntartó - végzésének jogerős elbírálásáig nem dönthet érdemben a vádlott - szabadlábra helyezése iránt előterjesztett - kérelméről. A vádlott kérelmét az előzetes letartóztatás fenntartása ellen bejelentett fellebbezés indokolásának kell tekinteni és azt a másodfokú bíróságnak kell megküldeni. A másodfokú bíróság ebben az esetben hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság szabadlábra helyezési kérelmét elutasító döntését [1998. évi XIX. törvény 269. § (1) bek., 347. § (1) bek., 375. § (1) bek.].

BH2005. 171. A másodfokú bíróság határozata ellen fellebbezésnek van helye, ha az elsőfokú bíróság mulasztását pótolva utasítja el az arra nem jogosulttól származó vagy az elkésett fellebbezést [1998. évi XIX. törvény 341. § (1) bek., 347. § (1) bek., 359. § (1) bek., 383. § (1) bek.].

BH2004. 134. II. Az óvadék elfogadásával egyidejűleg elrendelt kényszerintézkedés (lakhelyelhagyási tilalom, házi őrizet, az úti okmány elvétele) elrendelése ellen, valamint az

óvadék összegének csökkentése érdekében a vádlott és a védő is fellebbezhet [1998. évi XIX. tv. 347. § (1) bek., 382. §, 383. § (1) bek.].

EBH2008. 1855. A büntetés végrehajtásának kizártságát megállapító végzésnek nincs alaki és anyagi jogereje, ezért utóbb felmerült új tények esetén a bíróság e határozatát - indítványra vagy hivatalból eljárva - megváltoztathatja (1978. évi IV. törvény 66. §; 1998. évi XIX. törvény 347. §, 437. §, 588. §).

Amíg a 346. § az elsőfokú bíróság ítélete és ügydöntő végzése elleni fellebbezés lehetőségét szabályozza, addig a 347. § a nem ügydöntő végzések elleni fellebbezés szabályait tartalmazza, és a (2) bekezdésben nevesítetten módot ad a külön fellebbezéssel nem támadható végzések, valamint a határozati formát nem igénylő bírói intézkedések támadására is, azonban ezek tekintetében önálló fellebbezési jogosultságot nem biztosít, ezek kizárólag az ügydöntő határozat elleni fellebbezésben sérelmezhetők.

Az elsőfokú bíróság nem ügydöntő végzése ellen akkor van lehetőség önálló fellebbezésre, ha ezt a törvény külön és nevesítetten nem zárja ki.

A végzés elleni fellebbezést az ítélet elleni fellebbezés elintézésére vonatkozó szabályok szerint kell elbírálni. Általános szabály szerint az elbírálásra tanácsulésen kerül sor, tárgyalás tartása csak abban az esetben kötelező, ha a fellebbezési bíróság bizonyítás felvételét tartja szükségesnek.

Az elsőfokú ítélet elleni fellebbezés az ítélet jogerőre emelkedését (és ekként végrehajthatóságát) felfüggeszti, ugyanakkor a végzések tekintetében főszabályként a fellebbezésre tekintet nélküli végrehajthatóság érvényesül. A főszabály alóli kivételek két irányúak, egyrészt a fellebbezés halasztó hatályát a büntetőeljárás törvény kimondhatja, másrészt kivételesen indokolt esetekben a végzés végrehajthatóságát mind a végzést meghozó elsőfokú, mind pedig a fellebbezést elbíráló másodfokú bíróság felfüggesztheti.

BH2005. 425.

BH2005. 207.

BH2005. 171.

BH2004. 134.

A 9/2002. (IV.9.) IM rendelet vonatkozó rendelkezései:

2. § (1) A határozat végrehajtásáról gondoskodó bíróság a határozat jogerőre emelkedésekor haladéktalanul, - eltérő rendelkezés hiányában - legkésőbb három munkanapon belül minden érintettre nézve külön kiállítja a végrehajtás alapjául szolgáló értesítőlapot, és a kezelőiroda vezetőjének adja le, aki azt haladéktalanul megküldi a végrehajtásra hivatott szervnek.

(2) Ha a bíróság jogerős határozatával személyi szabadság elvonásával vagy korlátozásával járó büntetést, intézkedést, illetőleg kényszerintézkedést szüntet meg - és az érintett a határozat meghozatalakor nincs jelen - az értesítőlapot haladéktalanul ki kell állítani, és a kezelőirodának le kell adni. A kezelőiroda vezetője a végrehajtást fogantatosító szervet az

értesítőlap telefaxon való megküldésével és rövid úton történő megerősítésével haladéktalanul értesíti.

(3) Az értesítőlap pontos és haladéktalan kiállításáért a tanács elnöke, illetőleg az egyesbíró (a továbbiakban együtt: a tanács elnöke) felelős. Az értesítőlapot a tanács elnöke vagy a bírósági ügyintéző írja alá, és a bíróság bélyegzőjével látja el. A bírósági ügyintéző az értesítőlapra bírói rendelvényt nem vezethet. Az iratboríték belső oldalán az igazságügyi alkalmazott feljegyzi, hogy melyik terheltről, milyen értesítőlapot állítottak ki. Az értesítőlapok átvételét a kezelőiroda vezetője a feljegyzés mellett, az aláírásával és az átvétel időpontjának megjelölésével igazolja.

135. § (1) A bíróság a terhelt előzetes letartóztatásának elrendeléséről, fenntartásáról vagy megszüntetéséről szóló határozata meghozatalával egyidejűleg értesítőlapot állít ki, tekintet nélkül arra, hogy határozata jogerőre emelkedett-e. Ha a bíróság óvadék megállapítása mellett - az óvadék letétele esetén - szüntette meg az előzetes letartóztatást, az értesítőlapot csak az óvadék befizetésének igazolását követően állítja ki.

(2) Ha az előzetes letartóztatás megszüntetéséről szóló határozat ellen az ügyész halasztó hatályú fellebbezést jelentett be [Be. 215. § (5) bek.], értesítőlapot kiállítani nem kell.

(3) A (2) bekezdés esetében az értesítőlapot az a bíróság állítja ki, amelynek eljárásában a határozat jogerőre emelkedett. Ha az óvadék megállapításáról és az előzetes letartóztatás megszüntetéséről rendelkező határozat jogerőre emelkedett, a bíróság az értesítőlapot csak az óvadék befizetésének igazolását követően állítja ki.

(4) Fiatalkorú terhelt előzetes letartóztatásának javítóintézetben történő végrehajtása esetén a VII. Fejezet rendelkezései tekintetében bv. intézetben javítóintézetet, bv. örön rendőrt is érteni kell.

142. § (1) Ha az előzetes letartóztatás tartama a vádirat benyújtása után az elrendeléstől vagy a fenntartástól számítva egy évet meghalad, a bíróság a határidő lejárta előtt egy hónappal az ügy iratait az előzetes letartóztatás indokoltságának felülvizsgálata végett a másodfokú bíróságnak küldi meg. [Be. 132. § (1) bek. b) pont]

(2) Ha az iratok megküldése a büntetőeljárás befejezését jelentősen késleltetné, csak az előzetes letartóztatás felülvizsgálathoz szükséges iratokat vagy ezek másolatát kell megküldeni.

(3) A másodfokú bíróság az előzetes letartóztatás felülvizsgálata alapján hozott határozatról értesítőlapot állít ki, amelyet a bv. intézetnek küld meg.

(4) Ha az előzetes letartóztatás felülvizsgálata a harmadfokú bíróság feladata [Be. 132. § (2) bekezdés], a bíróság a (3) bekezdés szerint jár el.

[2] Dr. Háger Tamás a Debreceni Ítélőtábla Bf.II. számú tanácsának tagja

[3] Az ítélet végrehajthatósága az büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) szerint

[4] A végzés végrehajthatósága a Be. szerint és a CD kommentár szövege

[5] 347. § (3 A végzés a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható[5], kivéve, ha a fellebbezés halasztó hatályát e törvény kimondja. Kivételesen indokolt esetben a végzés végrehajtását mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság felfüggesztheti.

[6] Az ítélet végrehajthatósága a Be. szerint

[7] A végzés végrehajthatósága a Be. szerint és a CD kommentár szövege